VLAAMS PARLEMENT

vergadering **C245 – LEE38**

zittingsjaar 2009-2010

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed

van 2 juni 2010

INHOUD

Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot de heer Philippe Muyters, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport, en tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de aanduiding van ankerplaatsen en erfgoedlandschappen en de doorwerking daarvan in het vergunningenbeleid 3

Vraag om uitleg van de heer Dirk Van Mechelen tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, tot mevrouw Freya Van den Bossche, Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie, en tot de heer Philippe Muyters, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport, over windmolens in de historische slagvelden van de Eerste Wereldoorlog 11

Vraag om uitleg van mevrouw Cindy Franssen tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de erkenning van de beiaard als Vlaams en internationaal erfgoed 20

■

Waarnemend voorzitter: mevrouw Michèle Hostekint

Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot de heer Philippe Muyters, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport, en tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de aanduiding van ankerplaatsen en erfgoedlandschappen en de doorwerking daarvan in het vergunningenbeleid

De voorzitter: Het antwoord wordt gegeven door minister Bourgeois.

De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Het decreet houdende maatregelen tot behoud van erfgoedlandschappen van 13 februari 2004 introduceerde naast de klassieke bescherming als landschap ook de mogelijkheid erfgoedlandschappen aan te duiden in de ruimtelijke uitvoeringsplannen.

Erfgoedlandschappen zijn gebaseerd op de ankerplaatsen. Het gaat om een lijst van waardevolle landschappen waarin een geheel van verschillende erfgoedelementen, naast landschappelijke ook monumentale of archeologische, voorkomt. De ankerplaatsen werden geïnventariseerd in de landschapsatlas. Dit is een gebiedsdekkende wetenschappelijke inventaris van de relicten van de traditionele landschappen waarin de landschapskenmerken weergegeven worden. In de landschapsatlas werden 381 ankerplaatsen aangeduid die samen 16 percent beslaan van het Vlaamse grondgebied. In totaal gaat het om 221.051 hectare, waarvan ruim de helft in agrarisch gebied ligt.

De aanduiding van ankerplaatsen gebeurt bij ministerieel besluit. In de procedure hebben de burgers geen inspraak. De beslissing op zich zou immers geen rechtsgevolgen hebben voor de burger zelf en zou dan ook geen factor mogen zijn in het vergunningenbeleid. Na de definitieve aanduiding geldt voor alle administratieve overheden wel de zogenaamde zorgplicht.

Het is pas in de tweede fase, wanneer de ankerplaatsen omgezet worden naar erfgoedlandschappen, dat er inspraak komt in het kader van het openbaar onderzoek van het ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) en dat er via de stedenbouwkundige voorschriften specifieke bepalingen kunnen worden opgelegd.

In de praktijk stellen we soms vast dat de ankerplaatsen door de administratie Onroerend Erfgoed wel degelijk gebruikt worden om negatieve adviezen in vergunningsdossiers te motiveren. Hierdoor ontstaat er zowel bij de burger als bij de betrokken administratieve overheid een rechtsonzekerheid bij het afleveren van vergunningen aan privépersonen.

Momenteel worden de eerste erfgoedlandschappen afgebakend in RUP's. Daarbij bestaat weinig duidelijkheid over hoe ver deze stedenbouwkundige voorschriften kunnen gaan.

Minister, op welke manier mag een administratieve overheid rekening houden met een aangeduide ankerplaats bij het verlenen van een vergunning? Wat omvat de zogenaamde zorgplicht die rust op een administratieve overheid?

Waarom motiveert de administratie Onroerend Erfgoed negatieve adviezen in een aantal gevallen van individuele vergunningsaanvragen op grond van de aanwezigheid van ankerplaatsen, hoewel die geacht worden geen gevolgen voor de individuele burger te hebben? Hoe evalueert u deze praktijk?

Welke vorm kunnen de specifieke stedenbouwkundige voorschriften van een ruimtelijk uitvoeringsplan aannemen bij de afbakening van een erfgoedlandschap? Welke gevolgen kunnen uit deze voorschriften voortvloeien voor de individuele burger? Kunnen er nog nieuwe gebouwen worden opgericht? Kan een landbouwer nog vrij kiezen welke gewassen

hij wil telen? Wordt voorzien in een vergoeding voor eventuele beperkingen en voorwaarden?

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

De heer Wilfried Vandaele: Het kan inderdaad zo zijn dat de burgers geen inspraak krijgen bij de totstandkoming van de ankerplaatsen; de gemeenten krijgen dat in elk geval wel en zij worden wel betrokken bij die procedure. De lokale overheden kunnen hun mening dus wel degelijk ventileren. Het is wel zo dat die ankerplaatsen geen onmiddellijke impact hebben op het al dan niet verlenen van vergunningen, maar zoals de heer de Meyer zei, is dat wel het geval op het moment dat het erfgoedlandschappen worden.

Ik heb toch het gevoel dat lokale besturen momenteel wat in een grijze zone terechtkomen. Het heeft geen doorwerking, maar men wil er toch op een of andere manier al rekening mee houden. Er heerst een zekere onzekerheid. Dat doet me een beetje denken aan de VIOE-lijst (Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed) waar men te maken heeft met waardevolle gebouwen die niet beschermd zijn, maar waarvan de Vlaamse overheid verwacht dat de lokale overheden daar op een of andere manier mee omgaan en daar een beleid rond uitstippelen. Ik begrijp dan ook in zekere mate de bezorgdheid van de heer De Meyer.

De voorzitter: De heer Verfaillie heeft het woord.

De heer Jan Verfaillie: Ik ben zeer tevreden met deze vraag. In het frontgebied van de stad waar ik burgemeester ben, liggen heel wat ankerplaatsen. Zoveel jaren geleden heeft de minister ons aangeschreven over de bedoeling om ankerplaatsen te creëren in het gebied De Moeren-Houtem. Dit zou geen enkel juridisch gevolg hebben voor bouwaanvragen enzovoort. Het ging gewoon om een actie voor de erkenning en instandhouding van die landschappen.

Wij hebben tientallen bouwaanvragen in die ankerplaatsen, niet alleen voor landbouwbedrijven die willen uitbreiden of herbouwen, maar ook voor particuliere woningen, en waarvoor wij een ongunstig advies krijgen van de diensten voor Monumenten. Als ik goed ben ingelicht, want ik ben natuurlijk geen schepen van Ruimtelijke Ordening, moet door het feit dat het om een ankerplaats gaat, het advies van de diensten voor Monumenten worden ingewonnen. Dit advies is evenwel niet bindend, maar Stedenbouw zal meestal de niet-bindende bepalingen van het advies van Monumenten overnemen in het advies van de vergunning, en de gemeente is wel verplicht tot het volgen van het advies van Stedenbouw om de vergunning al dan niet te verlenen. Dus: hoe Stedenbouw van een niet-bindend advies iets bindend kan maken en de gemeenten kan verplichten om daartoe over te gaan.

Dit heeft een aantal implicaties, ten eerste voor de bedrijfseconomische uitvoering van de landbouwbedrijven – we hebben daarover in de commissie Landbouw al van gedachten gewisseld – want we stellen vast dat landbouwbedrijven een massa extra kosten moeten maken om te kunnen voldoen aan de voorwaarden. Bovendien meen ik dat u als functioneel bevoegd minister actie zult moeten ondernemen, want anders zullen wij als parlementsleden u hierover week na week moeten ondervragen. Bij ons liggen bijvoorbeeld 3 of 4 bouwaanvragen van landbouwbedrijven om een nieuwe landbouwwoning te bouwen, maar van de diensten krijgen die geen toestemming omdat het bedrijf in een ankerplaats ligt en de bestaande woning van ergens in de 19e eeuw is en beeldbepalend zou zijn. Onze diensten vinden daar echter niets beeldbepalends aan.

We moeten opletten, minister, dat het platteland leefbaar blijft. We moeten ervoor zorgen dat het platteland voor de inwoners leefbaar blijft, want anders trekt men weg naar de stad en zal er met allerhande regelgeving vanuit Vlaanderen voor gezorgd worden dat aan de stedeling de mogelijkheid wordt geboden om in een soort Bokrijk te gaan recreëren tijdens het weekend en de vakantie. We moeten streven naar een leefbaar platteland, iedereen heeft daar belang bij, maar zoals het nu wordt aangepakt, minister, gaat men voor een stuk al te ver!

De voorzitter: De heer Van Mechelen heeft het woord.

De heer Dirk Van Mechelen: Voorzitter, minister, ik wil me graag aansluiten omdat ik hier een aantal dingen hoor die volgens mij redelijk onwaar zijn. Bij de aanduidingen van een ankerplaats zijn er twee stappen in de procedure. Vooreerst is er de voorlopige erkenning als ankerplaats, waaraan inderdaad geen enkel juridisch gevolg kan worden gegeven. Ten tweede is er de definitieve aanduiding van een ankerplaats, en de bedoeling is dat op basis van een definitieve aanduiding als ankerplaats op termijn een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP) tot stand komt dat meer planologisch zegt wat er kan en wat er niet kan.

Het enige dat geldt voor een ankerplaats nadat die definitief bekrachtigd is, is dat de gemeente gehouden is tot wat men een soort 'zorgplicht' noemt, waarbij de gemeente erover waakt dat er geen initiatieven worden genomen die de intrinsieke waarde van een erfgoed en die beschreven staat in de aanduiding, in het gedrang brengen. Zeggen dat daardoor een nieuw Bokrijk ontstaat, is een vergissing.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Mevrouw Tinne Rombouts: Voorzitter, minister, ik wil me aansluiten bij de vraagstelling omdat er wel degelijk heel wat ongerustheid heerst over de ankerplaatsen en het moment waarop ze definitief worden vastgesteld.

Minister, de collega haalde net aan dat er ruimtelijke uitvoeringsplannen moeten worden opgemaakt en dat dan in principe de zaken definitief en duidelijk zijn. Ik wil u bij dezen vragen of er al een aantal definitieve ankerplaatsen werden omgezet in RUP's, waarvoor de procedure dus afgesloten is. Ik moet immers ook vaststellen dat bij de ankerplaatsen die definitief werden vastgesteld, niet alleen sprake is van een zorgplicht, maar dat er wel degelijk verwacht wordt dat daar bij aanvragen rekening mee wordt gehouden. De gemeente kan dan bij motivering – want een goede motivering is noodzakelijk wegens de zorgplicht –, wel afwijken, maar ik stel vast dat er dan een beroep wordt aangetekend tegen de beslissingen. Zo komen we in een soort vacuüm of in een soort cirkel terecht waarin de rechtszekerheid voor een stukje onderuit wordt gehaald.

Ik zou u daarom willen vragen, minister, of er al RUP's van ankerplaatsen werden opgemaakt. Ik zou ook willen weten hoe concreet vermeden kan worden dat de procedures of de vergunningsaanvragen in een cirkel terechtkomen door het weerleggen en doordat er een beroep wordt aangetekend.

Eerst is er een voorlopige vaststelling van erfgoedlandschappen en vervolgens een definitieve, en daarbij zijn er een aantal mogelijkheden om bezwaar aan te tekenen en opmerkingen in te dienen, maar ik stel vast dat in het verleden die opmerkingen niet altijd volledig weerlegd werden en dat zowel de gemeenten als de indieners die bezwaren hebben, geen volledige onderbouwing krijgen. Is er een verplichting om antwoorden te geven of kan de minister daar rekening mee houden? Het is immers uiteindelijk de minister die een beslissing neemt en niet de regering, wat vanuit democratisch oogpunt minstens een verantwoording vergt. Ook kunnen we ons de vraag stellen wie die beslissing eigenlijk precies moet nemen.

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Voorzitter, dames en heren, ik heb toch de indruk dat er een aantal misvattingen bestaan over de implicaties van de ankerplaatsen en de erfgoedlandschappen. Een groot deel van het antwoord op de eerste vraag kunt u gewoon in het decreet terugvinden. Het decreet bepaalt immers heel uitdrukkelijk in artikel 25, paragraaf 1, dat de ankerplaatsen zolang zij niet zijn opgenomen in de ruimtelijke uitvoeringsplannen of de plannen van aanleg, geen beoordelingsgrond vormen voor vergunningen en attesten, behalve als de aanvraag van een administratieve overheid komt. Dus louter het feit dat een aanvraag van een burger gesitueerd is in een ankerplaats, kan niet tot een weigering van de vergunning leiden. De voorlopige of definitieve aanduiding als ankerplaats heeft geen

rechtsgevolgen voor de burger. Er kan dus pas sprake zijn van individuele rechtsgevolgen op het moment dat de ankerplaats wordt opgenomen in de ruimtelijke uitvoeringsplannen of de plannen van aanleg. Als met andere woorden de ankerplaats een erfgoedlandschap wordt, is er een ruimtelijk plan. Dan spreken we niet meer over een ankerplaats.

Een erfgoedlandschap wordt grafisch weergegeven als overdruk op een grondbestemming in een ruimtelijk uitvoeringsplan. Dan gelden de bijhorende stedenbouwkundige voorschriften als toetsingsgrond voor alle aanvragen. Op dat moment geldt dat uiteraard ook voor de aanvragen van de particulieren.

Ook het besluit van de Vlaamse Regering van 5 juni 2009 tot aanwijzing van de instanties die over een vergunningsaanvraag advies verlenen, bepaalt dat in ankerplaatsen een advies moet worden uitgebracht door de erfgoedadministratie, als het gaat om aanvragen van administratieve overheden. Voor aanvragen van burgers is niet in een adviesprocedure voorzien.

Ook de zorgplicht wordt decretaal geregeld in artikel 26 van het Landschapsdecreet: “De administratieve overheid moet in al haar beslissingen inzake een eigen werk of handeling, of inzake het verlenen van een opdracht daartoe, of inzake een eigen plan of verordening, die een ankerplaats nadelig kunnen beïnvloeden: 1° voorkomen dat vermijdbare schade aan een typisch landschapskenmerk van een ankerplaats wordt veroorzaakt; 2° door schadebeperkende maatregelen te nemen, betekenisvolle schade die aan de ankerplaats wordt aangebracht zo veel mogelijk beperken, en indien dit niet mogelijk is, herstellen en compenseren.” Het besluit van de Vlaamse Regering van 9 mei 2008 tot bepaling van nadere regels voor de zorgplicht betreffende definitief aangeduide ankerplaatsen en erfgoedlandschappen werkt dit nader uit.

Zodra een ankerplaats is aangeduid – zie de artikelen 15 tot 26 van het Landschapsdecreet – is de administratieve overheid gehouden tot de zorgplicht. Over welke overheden gaat het? Ook dit staat in het Landschapsdecreet, artikel 3, 10: “het Vlaamse Gewest, de openbare instellingen die ervan afhangen, de publiekrechtelijke en privaatrechtelijke instellingen die belast zijn met taken van openbaar nut en de andere besturen die onderworpen zijn aan het administratief toezicht van het Vlaamse Gewest”.

Indien een bepaald project of plan een ankerplaats of een erfgoedlandschap schaadt, heeft de overheid de taak om die schade te ramen en passende maatregelen in haar beslissing op te nemen. Het is uiteraard de bedoeling vernietiging of ernstige schade te voorkomen. Indien dat niet mogelijk is, dient men de schade te beperken en/of te herstellen.

Het Zorgplichtbesluit van 9 mei 2008 stelt nadere regels vast voor wat betreft: de verantwoordelijkheid van de administratieve overheid voor de uitvoering van de zorgplicht; de inschatting van de impact op de erfgoedwaarden en de landschapskenmerken van een ankerplaats of een erfgoedlandschap; de hiërarchie van de verschillende maatregeltypes; de opbouw van een motiveringsnota uitgaande van de zorgplicht.

Die motiveringsnota moet ingaan op de zes elementen die in het Zorgplichtbesluit worden opgesomd.

Wanneer het gaat om aanvragen van burgers in ankerplaatsen, die niet zijn opgenomen in de ruimtelijke uitvoeringsplannen of de plannen van aanleg, moet de vergunningverlenende overheid het advies van de administratie Onroerend Erfgoed niet inwinnen. Het staat de gemeenten echter vrij om een vrijblijvend advies te vragen. In die gevallen is het niet meer dan normaal dat de administratie Onroerend Erfgoed haar mening geeft. In bepaalde gevallen kan dat een ongunstig advies zijn, bijvoorbeeld wanneer onherstelbare schade wordt toegebracht aan de landschapswaarden en de typische landschapskenmerken. Eventueel kan het advies specifieke randvoorwaarden opleggen voor voldoende buffering of inpassing in het landschap.

Dit advies is uiteraard niet bindend. De vergunningverlenende overheid houdt bij de beoordeling van een stedenbouwkundige vergunning rekening met alle randvoorwaarden en weegt alle sectorale adviezen evenwichtig tegenover elkaar af. Indien de vergunningverlenende overheid meent dat de geplande ingrepen strijdig zijn met de goede ruimtelijke ordening, bijvoorbeeld omwille van de verstoring van het landschap, handelt zij conform de Codex Ruimtelijke Ordening om de vergunning te weigeren. Deze beslissingen worden genomen door de vergunningverlenende overheid en niet door mijn administratie.

Het aantal praktijkvoorbeelden is voorlopig zeer beperkt. Op dit moment is slechts één ankerplaats via het ruimtelijk planinstrumentarium effectief vertaald in een erfgoedlandschap. De deputatie van de provincie Antwerpen keurde vorig jaar het gemeentelijk RUP van het Peerdsbos en het park van Brasschaat goed. Daarmee is dit gebied officieel het eerste erfgoedlandschap in Vlaanderen. Op gewestelijk niveau hebben tot nog toe een drietal ankerplaatsen geheel of gedeeltelijk doorwerking gekregen via de opname in een RUP. Deze planprocessen zijn op dit moment nog niet afgerond. Het gaat om de ankerplaats Zennegat-Battenbroek in het RUP Cluster Dijlemonding, de ankerplaats Abdij van Westmalle in het gelijknamige RUP en een klein gedeelte van de ankerplaats Brechtse Heide in het RUP Klei van de Kempen.

Een erfgoedlandschap wordt aangeduid met een overdruk en een algemeen stedenbouwkundig voorschrift dat aangeeft dat het in overdruk aangeduide gebied een erfgoedlandschap is, in de zin van het Landschapsdecreet. Het stedenbouwkundig voorschrift, zoals aangegeven bij een RUP, bepaalt dat de "werken, handelingen en wijzigingen zoals bepaald in de voorschriften van de onderliggende bestemmingen toegelaten zijn voor zover ze de waarden of de typische landschapskenmerken van het erfgoedlandschap niet in het gedrang brengen" en dat "het specifieke karakter van het landschap behouden blijven". Het is uiteraard de bedoeling dat de landschapswaarden en typische landschapskenmerken vertaald worden in stedenbouwkundige voorschriften. De voorschriften van een RUP zijn altijd maatwerk. Daarbij moet een compromis worden gezocht tussen enerzijds voldoende herkenbaarheid, waarbij geput wordt uit typevoorschriften, en anderzijds rekening gehouden wordt met de plaatselijke situatie. Ruimtelijke structurerende kwaliteit van het onroerend erfgoed vormt hierbij het uitgangspunt.

Voor de onderliggende bestemmingen wordt maximaal uitgegaan van de typebestemmingen en typevoorschriften voor bijvoorbeeld agrarisch gebied, natuurgebied, bosgebied, gemengd openruimtegebied, enzovoort, en een aantal typedifferentiaties zoals bouwvrij agrarisch gebied of een overdruk 'natuurverweving'.

De keuze van deze bestemmingen wordt mee bepaald op basis van de te behouden typerende kenmerken van het erfgoedlandschap. De overdruk van het erfgoedlandschap houdt in dat binnen de omtrek van die zone de bepalingen van het Landschapsdecreet van toepassing zijn. Voor de overdruk als erfgoedlandschap is geen specifieke typebepaling opgenomen in het besluit van de regering van 11 april 2008 tot vaststelling van de nadere regels met betrekking tot de vorm en de inhoud van de ruimtelijke uitvoeringsplannen.

In tegenstelling tot een ankerplaats die niet is opgenomen in de ruimtelijke uitvoeringsplannen of de plannen van aanleg, heeft een erfgoedlandschap, zoals ik al zei, ook individuele rechtsgevolgen. De stedenbouwkundige voorschriften vormen dan wel een beoordelingsgrond voor vergunningsaanvragen van particulieren.

Of er in erfgoedlandschappen in RUP's nog nieuwe gebouwen zullen kunnen worden opgericht, hangt af van de voorschriften van het ruimtelijk uitvoeringsplan zelf. Een bouwverbod vloeit nooit rechtstreeks voort uit de overdruk van een erfgoedlandschap, maar kan wel gekoppeld zijn aan de grondbestemming. De gebiedscategorie 'bouwvrij agrarisch gebied', opgenomen in het ruimtelijk uitvoeringsplan, is hier een voorbeeld van.

Tot op heden zijn mij geen ruimtelijke uitvoeringsplannen bekend waarin de vrije teeltkeuze wordt beperkt. Ik zou het totaal ongebruikelijk en zelfs onwenselijk vinden om in RUP's de vrije teeltkeuze te beperken. Ik ga er ook van uit dat dat in de toekomst geen praktijk zal worden. Ik zou me hier niet te veel zorgen over maken. Indien individuele bestemmingswijzigingen gebeuren binnen in het proces tot opmaak van een ruimtelijk uitvoeringsplan, is, afhankelijk van het geval, de u bekende planschaderegeling volgens de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening of de bestemmingswijzigingscompensatie volgens het decreet Grond- en Pandenbeleid van toepassing.

Tot slot wijs ik er nog op dat, zodra een ankerplaats in een RUP als erfgoedlandschap is afgebakend, het klassieke premiestelsel voor landschappen van toepassing is. Deze premie kan de Vlaamse overheid verlenen voor het opmaken van een beheersplan (80 percent van de subsidies), het uitvoeren van instandhoudings-, onderhouds- herstel- en verbeteringswerkzaamheden vermeld in het beheersplan (70 percent subsidies), het uitvoeren van ontsluitings-, onderzoeks- en voorlichtingswerkzaamheden die worden vermeld in het beheersplan (20 percent subsidies). Het premiestelsel is beschreven in het besluit van de Vlaamse Regering van 4 april 2003 tot instelling van een premiestelsel voor beschermde landschappen, gewijzigd in het besluit van de regering van 23 juni 2006 en dat van 4 december 2009.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Minister, ik dank u voor het uitvoerig antwoord. Ik dank ook de collega's die zich hebben aangesloten. Hun uiteenzettingen wijzen erop dat er effectief in het werkveld onzekerheid is op dit moment. Ik verwijs naar de heer Vandaele, die voor de minister de meest onverdachte bron is. Ik ben ervan overtuigd dat het antwoord van de minister heeft bijgedragen tot meer duidelijkheid. Hoewel u slechts de decreetgeving citeert in uw antwoord op de eerste twee vragen, is dit toch bijzonder belangrijk omdat er bij interpretaties op dit moment effectief onzekerheid was gegroeid.

Ik noteer ook uw zeer genuanceerd antwoord in verband met de negatieve adviezen in een aantal individuele vergunningsaanvragen, waar u erop wijst dat het slechts niet-bindende adviezen zijn en dat het de plaatselijke overheden zijn die uiteindelijk de afweging maken op basis van de verschillende elementen in het dossier.

Niet onbelangrijk ten aanzien van de landbouwsector was uw antwoord op de zesde vraag in verband met teelten. U zegt dat teeltkeuze blijft.

Ik heb nog een vraagje in verband met uw antwoord op de vijfde vraag, waaruit blijkt dat in sommige situaties effectief nieuwe gebouwen kunnen worden geweigerd op basis van de voorschriften waarin mogelijk wordt voorzien in het RUP. Zijn er situaties waar bouwaanvragen geweigerd worden, bijvoorbeeld op landbouwbedrijven in agrarisch gebied? Indien dit ernstige consequenties heeft voor de bedrijfsvoering en de mogelijkheid om op een rendabele manier een bedrijf verder te exploiteren, heeft dat dan financiële gevolgen? Kunnen er schadeclaims worden ingediend? Hoe werkt dat in de praktijk?

Minister, samengevat heb ik appreciatie voor uw antwoord, met alle nuances erin, en met dit bijkomend vraagje.

De voorzitter: De heer Verfaillie heeft het woord.

De heer Jan Verfaillie: Minister, ik dank u voor uw verhelderend antwoord. Ik zou het zeer interessant vinden als u aan de gemeentebesturen hierover een omzendbrief of iets dergelijks zou richten. Ik weet niet hoe u dat kunt doen, want er bestaan veel misverstanden en heel veel gemeenten hebben afspraken met de diensten van Stedenbouw. Bij ons bijvoorbeeld – elders zal het niet anders zijn – vraagt men dat voor een ankerplaats elk dossier bij Monumenten en Landschappen voor advies wordt ingediend. Blijkbaar is dat niet nodig en maakt dat de procedure onnodig ingewikkeld. Ik zal alvast aan mijn lokaal bestuur vertellen dat dat absoluut niet nodig is. Dat leidt ook tot een overdreven werkdruk bij de diensten van

Monumenten en Landschappen. Indien we dergelijke zaken kunnen vermijden, dan moeten we dat doen. Het zou heel interessant zijn als u de lokale besturen daarvan op de hoogte zou brengen, want er bestaan heel veel misverstanden over.

De voorzitter: De heer Sauwens heeft het woord.

De heer Johan Sauwens: Ik begrijp de bekommernis van de collega's, want wij worden er soms mee geconfronteerd. Ik wil wel benadrukken dat de landschapsatlas en de ankerplaatsen en erfgoedlandschappen die daaruit zijn voortgekomen vanuit een wetenschappelijke benadering omschrijft waar er in Vlaanderen belangrijke landschappen aanwezig zijn. Het is eerder een hulpmiddel voor de diverse overheden om te participeren aan een degelijke ruimtelijke ordening.

Ik begrijp wel dat men in de overgangsfase zit sinds het moment dat het Bestuur Monumenten en Landschappen een afzonderlijke dienst was en als een vreemde stoorzender overal doorheen fietste. Ik ken die periode nog vrij goed. Er heeft een sterke integratie plaatsgevonden met Ruimtelijke Ordening, en dat is heel goed. In die overgangsfase waarin we ons nu bevinden, zou de communicatie over de benadering van het geheel wel beter moeten zijn.

De ankerplaatsen en de erfgoedlandschappen die via RUP's zullen worden gecatalogeerd, zijn een heel interessant hulpmiddel. Daardoor beschikt men over een iets grotere vrijheid. Het is een wetenschappelijk hulpinstrument voor alle overheden.

Ik ben wel verbaasd over het feit van de vrije teeltkeuze. Het is een discussie die nog niet volledig is uitgeklaard. Het gaat hier over de historische graslanden waar die vrije teeltkeuze soms wordt beperkt in het kader van het beschermingsbeleid. Ik pleit ter zake voor enige behoedzaamheid.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Mevrouw Tinne Rombouts: Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ankerplaatsen kunnen interessant zijn op een aantal plaatsen. U hebt duidelijk aangegeven wat er in het decreet staat. We kunnen ons daar allemaal iets bij voorstellen. In de praktijk zijn er echter heel wat bezorgdheden en lopen heel wat zaken mis. Ik wil u dan ook vragen om samen met uw administratie de praktijksituatie te bekijken.

In uw antwoord hoor ik een zekere dubbelzinnigheid. Enerzijds moeten de gemeenten oog hebben voor de zorgplicht. Als er onherstelbare schade aan het landschap wordt toegebracht, kan er toch een negatief advies worden gegeven. Impliciet heeft dit dan toch enige impact op de vergunningen. Want, wat is onherstelbare schade? Het verschil tussen theorie en praktijk zorgt toch voor enige onduidelijkheid. Ik vraag dan ook een betere afstemming zodat er eenduidigheid komt.

Het is inderdaad geen bindend advies, maar wat gebeurt er als de administratie alsnog in beroep gaat?

Ik wil het ook nog even hebben over de bezwaarschriften tussen de voorlopige vaststelling en de definitieve vaststelling. Engageert u zich ertoe om antwoorden te bieden op bezwaarschriften die worden ingediend? In het verleden is dat niet altijd gebeurd.

Wat de teeltkeuze betreft, is hier sprake van historische graslanden. De teeltkeuze zou nog geen uitgemaakte zaak zijn. Ik hoop dat er ook rekening wordt gehouden met de engagementen vanuit Landbouw ten aanzien van die permanente en historische graslanden. Die zijn vandaag al beschermd. Op den duur weet de landbouwer niet meer wat wel en niet meer kan. Zeker wat de historische graslanden betreft, zijn er voldoende zekerheden ingebouwd in de randvoorwaarden voor het Europees landbouwbeleid.

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Mijnheer De Meyer, wat het vrijblijvend advies betreft, wil ik benadrukken dat het advies bij ankerplaatsen zelfs niet moet worden gevraagd. Als het wordt gevraagd, is het evident dat het wordt gegeven. Dan is het een element van het dossier.

Wat de weigering van gebouwen betreft, is er nog maar één erfgoedlandschap, met name een parkzone. Ik zal samen met de administratie nagaan of het zinvol is om verduidelijking te geven aan de steden en gemeenten. We moeten, zoals de heer Sauwens zegt, het positieve aspect belichten. We moeten immers vermijden dat dit in het verdomhoekje terechtkomt. Het gaat over zorg om landschap. We moeten daarbij duidelijk maken wat het onderscheid is tussen enerzijds een ankerplaats en de gevolgen daarvan en anderzijds een erfgoedlandschap. Een ankerplaats heeft geen individuele gevolgen voor de individuele aanvrager, burger of onderneming, maar wel voor de overheid.

Ik wil ook beklemtonen dat de zorgplicht ook slaat op de overheid. Als de overheid plannen of projecten uitvoert, moet zij daar met de nodige zorg mee omgaan. Het decreet en de besluiten zijn heel duidelijk. Als er nog verduidelijking nodig is, kan ik overwegen dit toe te lichten in een omzendbrief.

Mijnheer Sauwens, wat de vrije teeltkeuze betreft, wil ik even een nuance aanbrengen. Ik heb gezegd dat dit niet in het ruimtelijk uitvoeringsplan staat. Het is de bedoeling om dit in de toekomst in de RUP's op te nemen. Dat betekent niet dat voor een erfgoedlandschap geen beheersplan kan worden opgemaakt dat bepaalt hoe in een bepaalde zone best met het landschap kan worden omgegaan. Dat is een andere regeling dan in een ruimtelijk uitvoeringsplan. Ik heb dat gevraagd aan de administratie. In een RUP is tot nu toe nog nooit enige bepaling opgenomen over teelten. Ik denk dat het best is dat zo te houden.

Als een ankerplaats een erfgoedlandschap wordt, dan wordt met die overheid een beheersplan opgemaakt. Dan kan inderdaad worden gevraagd hoe dat landschap best wordt geconsolideerd en uitgebouwd. Misschien kan men het dan meer laten beantwoorden aan de plaatselijke flora, bezaaiing en beplanting. Er is dan een onderscheid tussen het ruimtelijk uitvoeringsplan en het erfgoedlandschap op zich. Vlaanderen plaatst daar serieuze premies tegenover. Mijn ervaring is dat men heel positief staat tegenover het eerste landschapserfgoed in Brasschaat. Heel die intergemeentelijke zone wordt ontwikkeld met diverse gemeenten om daar een mooi erfgoedlandschap van te maken. We moeten dat positief benaderen. De mooie landschappen die er zijn, moeten we durven te cultiveren. Dat is het positieve aan dit decreet. Ik zal nagaan of het nodig is daar enige verduidelijking aan toe te voegen.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Het minidebat dat we hier hebben gevoerd, was nuttig. Het toont aan dat er in het veld onzekerheid leeft. Een verspreiding van het verslag van dit antwoord moet leiden tot minder onzekerheid.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Mevrouw Tinne Rombouts: Heb ik goed begrepen dat de zorgplicht enkel geldt ten opzichte van projecten die de overheid zelf plant en dus niet in de beoordeling ten aanzien van individuele projecten of aanvragen?

Minister Geert Bourgeois: Artikel 26 van het decreet bepaalt: "De administratieve overheid moet in al haar beslissingen inzake een eigen werk of handeling of inzake het verlenen van een opdracht daartoe of inzake een eigen plan of verordening die een ankerplaats nadelig kunnen beïnvloeden (…)". Dit is niet voor interpretatie vatbaar.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■

Vraag om uitleg van de heer Dirk Van Mechelen tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, tot mevrouw Freya Van den Bossche, Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie, en tot de heer Philippe Muyters, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport, over windmolens in de historische slagvelden van de Eerste Wereldoorlog

De voorzitter: Het antwoord wordt gegeven door minister Bourgeois.

De heer Van Mechelen heeft het woord.

De heer Dirk Van Mechelen: Voorzitter, minister, collega's, in 2014 – en het nieuws deze voormiddag over de prijs voor het museum in Ieper was heel aangenaam – zal het 100 jaar geleden zijn dat ons Vlaams gewest, jammer genoeg, in het brandpunt van de wereldgeschiedenis lag. Het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog zorgde er, ondanks onze neutrale houding, voor dat heel wat plaatsen in Vlaanderen gedurende 4 lange jaren bezet werden en de kern van het strijdtoneel gingen uitmaken.

Het is een terechte verzuchting van deze en de vorige Vlaamse Regering om te streven naar een erkenning van de slagvelden van de Eerste Wereldoorlog als UNESCO-werelderfgoed in 2014. Ten behoeve daarvan werd enkele jaren geleden gestart met een uitgebreid inventarisatie- en beschermingstraject, de fameuze inventaris 1914-2014, dat de bedoeling heeft om de relicten van de Eerste Wereldoorlog maximaal voor bescherming in aanmerking te nemen. Een van de belangrijkste voorwaarden van UNESCO voor een erkenning als werelderfgoed is immers dat de relicten op het meest geëigende niveau – in dit geval is dat vanzelfsprekend het niveau van het Vlaamse Gewest – kunnen worden beschermd.

Tot nu toe werden vooral individuele objecten beschermd en wordt er nog gezocht naar een geschikt instrument om grotere gehelen en gebieden, en we hebben het nu in het bijzonder over de slagvelden, een eigen beschermingsprocedure en -statuut te geven. In afwachting daarvan is het belangrijk dat bijvoorbeeld in het kader van ruimtelijke ontwikkelingsprojecten de nodige aandacht wordt besteed aan de historische betekenis van bepaalde zones. Enkele jaren geleden werden vanuit die optiek bijvoorbeeld projecten voor de aanleg van een industriezone in Ieper of voor de aanleg van een ontsluitingsweg in Diksmuide gewijzigd ter vrijwaring van de slagvelden – denken we maar aan het hele dossier over Pilkem Ridge. Als het de Vlaamse Regering echt menens is met haar voornemen om de slagvelden van WO I in 2014 als werelderfgoed te laten erkennen, is dat overigens ook de enige optie, de enige te volgen weg.

In opdracht van UNESCO onderzoekt de International Council on Monuments and Sites (ICOMOS) de intrinsieke waarden van de voorgestelde dossiers. Daarbij wordt onder andere de context van de relicten die worden voorgedragen, grondig geanalyseerd. Met andere woorden, onoordeelkundige ingrepen kunnen ervoor zorgen dat een dossier niet langer in aanmerking komt voor bescherming als werelderfgoed. Zo kreeg bijvoorbeeld het Antwerpse begijnhof in het verleden geen nominatieve vermelding in het dossier 'Vlaamse begijnhoven' omdat van op het hof twee hoge appartementsgebouwen het uitzicht en volgens ICOMOS vooral de intrinsieke erfgoedwaarde grondig verstoorden. Ook inzake Brugge volgt UNESCO de ruimtelijke ontwikkelingen op de voet, we hebben het debat hierover enkele weken geleden in de commissie gevoerd.

Ik ben me er natuurlijk van bewust, minister, dat een erkenning van slagvelden iets bijzonder is en dat er moet worden gezocht naar een flexibele manier om om te gaan met deze plaatsen. We beseffen allemaal dat het gezien de hedendaagse behoeften en uitdagingen vanzelfsprekend geen optie is om alle slagvelden als het ware onder een stolp te plaatsen en geen enkele nieuwe ontwikkeling meer mogelijk te maken. Dat neemt natuurlijk niet weg, collega's, dat sommige plaatsen vanuit hun historische betekenis intrinsiek een dergelijk

grote erfgoedwaarde hebben dat ook op basis van de afweging van andere maatschappelijke noden en behoeften, de erfgoedwaarde duidelijk zal primeren.

In uw beleidsnota lezen we dat u vooral voor de slagvelden in de Westhoek de nodige beschermingsmaatregelen wilt ontwikkelen. Spontaan denken we dan allen aan een drietal steden die, onder andere vanuit strategische overwegingen, letterlijk in het middelpunt van de actie lagen. In de eerste plaats denk ik aan de stad Ieper en haar beruchte Salient, waar vooral de troepen van het Gemenebest langs geallieerde zijde tegen de Duitsers vochten. Daarnaast zijn er natuurlijk ook nog Nieuwpoort en Diksmuide, die onlosmakelijk verbonden zijn met de aanwezigheid van ons Belgisch leger.

Iedereen weet dat in oktober 1914 de toestand van het Belgisch leger heel precair was. De vesting van Antwerpen was ondertussen gevallen en het leger trok zich terug. Dat leidde onder meer tot zeer hevige gevechten in Sint-Joris en vooral in Ramskapelle, vandaag deelgemeenten van Nieuwpoort, waarbij duizenden soldaten van de verschillende mogendheden sneuvelden. Iedereen herinnert zich dat het pas door de onderwaterzetting van de IJzervlakte was dat de opmars van het Duitse leger noodgedwongen tot stand werd gebracht en dat de stellingenoorlog langs het IJzerfront, met Diksmuide als bekendste plaats, gedurende 4 lange jaren zou worden gevoerd.

Blijkbaar wordt, minister, een van die meest historische plaatsen op dit ogenblik bedreigd. In het kader van het zoeken naar geschikte plaatsen voor het opstellen van windmolens, worden ook locaties in Sint-Joris en Ramskapelle op hun haalbaarheid onderzocht. Daarbij gaat het ook om plaatsen waar tijdens het fameuze oktoberoffensief van 1914 bijzonder hard werd gevochten en waarbij honderden Belgische jongens zijn gesneuveld.

Daarom stel ik u vandaag vanuit dit beleidsdomein een aantal vragen, zonder dat ik daarbij een waardeoordeel vel over de noodzaak om te komen tot meer groene energie in Vlaanderen.

Klopt het dat er in het kader van de plaatsing van windmolens ook locaties gelegen in de slagvelden van de Eerste Wereldoorlog, worden onderzocht? Over welke locaties gaat het precies en wat is de stand van zaken? Wanneer mogen we een definitieve uitspraak verwachten?

Op welke manier wordt bij het zoeken naar deze locaties rekening gehouden met de intrinsieke erfgoedwaarden van deze zones en met het voornemen van de Vlaamse Regering om de slagvelden van de Eerste Wereldoorlog als werelderfgoed te laten erkennen? Ik denk immers dat men in de fameuze windmolenwerkgroep niet onmiddellijk bezig is met deze historische beschouwingen en misschien moeten we daar op de een of andere manier deze kennis aan toevoegen.

Welke maatregelen worden genomen om de intrinsieke erfgoedwaarden van plaatsen zoals Sint-Joris en Ramskapelle te vrijwaren of zelfs te versterken? Zijn er binnen de Vlaamse Regering afspraken gemaakt om ervoor te zorgen dat vanuit andere beleidsdomeinen geen onoordeelkundige ingrepen gebeuren die de erfgoedwaarden onherroepelijk zouden vernielen?

In de beleidsnota staat in functie van de bescherming van de slagvelden aangekondigd dat er gezocht wordt naar een geschikt instrument. Vroeger was er reeds sprake, dat weet u ongetwijfeld, van een verruiming van de mogelijkheden van de aanduiding van ankerplaatsen en de erkenning als erfgoedlandschap hiertoe – vandaar dat deze vraag naadloos aansluit bij de vorige.

Wat is de stand van zaken in dit dossier? Het is immers zo dat er één gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP) werd goedgekeurd, namelijk dat voor het Peerdsbos in Brasschaat, dat gebeurde trouwens met een enthousiast gemeentebestuur. Hoe evolueert dit verder? Op welke manier wordt ook de minister voor Ruimtelijke Ordening betrokken bij het streven van het omzetten van die slagvelden in erfgoedlandschappen?Vandaar, minister, dat ik het

nogmaals betreur, neemt u me dat niet kwalijk, dat deze twee belangrijke bevoegdheden opnieuw uit elkaar werden gerukt.

Wat is de vooropgezette termijn voor het verdere inventarisatie- en beschermingstraject? Wanneer zal het afgerond zijn en zullen de beschermingen een feit zijn?

Bent u er nog steeds van overtuigd dat de vooropgezette timing van 2014 nog steeds kan worden gehaald? U weet dat er voor de slagvelden nog geen uitgewerkt juridisch beschermingskader bestaat, en de praktijkervaring met de aanduiding van ankerplaatsen en de omzetting naar erfgoedlandschappen via ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP's) heeft natuurlijk een lange doorlooptermijn. Enige haast is hier wel op zijn plaats. Vandaar mijn vraag, die daarnet al voor een stuk werd beantwoord, in welke zin het opmaken van gewestelijke RUP's die de omzetting van ankerplaatsen naar erfgoedlandschappen realiseren, een prioriteit voor deze Vlaamse Regering is. Laat het duidelijk zijn dat het voor de slagvelden gewestelijke RUP's zullen zijn, maar voor andere ankerplaatsen kunnen het net zo goed provinciale RUP's worden of gemeentelijke RUP's.

Ik heb nog één bedenking – en het is jammer dat de heer De Meyer al weg is – want in veel gevallen had de erkenning als erfgoedlandschap juist de bedoeling om de belangen van de landbouw te vrijwaren. Ik kan u wat adressen geven van plaatsen waar we dit gerealiseerd hebben en er net door de aanduiding als ankerplaats geen andere, nefaste, ingrepen in het landschap hebben plaatsgevonden.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

De heer Wilfried Vandaele: Voorzitter, ik sluit mij aan bij het standpunt van de heer Van Mechelen: een bijzondere bescherming voor historische slagvelden is wenselijk. Volgens mij staat dat in de beleidsnota van de minister. Ik heb mij in een vorig leven ingespannen voor Pilkem Ridge. Dat voorbeeld is daarnet genoemd.

Het is een complexe materie. Als het over windmolens gaat, weten we uit eerdere debatten in deze commissie, maar dan vooral voor het onderdeel Ruimtelijke Ordening, hoe ingewikkeld dat is. We weten ook dat de bouw van windmolens in agrarisch gebied de laatste tijd versoepeld is. De vorige regering heeft dat behoorlijk versoepeld. Windmolens zijn in agrarisch gebied zone-eigen geworden. Ik heb hier destijds de kat de bel aangebonden bij minister Muyters, om daar een kader voor te maken en om het kader dat er vroeger was, te verfijnen omdat de mogelijkheden nu verruimd zijn.

Zo'n erfgoedlandschap kan een belangrijk deel van de oplossing zijn. Bij de vorige vraag bleek dat er wat onzekerheid is. Ik sluit mij aan bij de heer Sauwens: het erfgoedlandschap is een goed instrument. Wij mogen het kind niet met het badwater weggooien.

De voorzitter: De heer Verfaillie heeft het woord.

De heer Jan Verfaillie: Wij hebben hierover al intens gediscussieerd met minister Muyters. Hij is bezig met een nieuwe werkgroep om de omzendbrief van de ministers Van Mechelen en Crevits te verfijnen en aan te vullen. Ik ken het dossier vrij goed omdat het aan mijn achterdeur ligt. Ik zal, rekening houdende met de lokale autonomie van het gemeentebestuur, hierover geen uitspraken doen. Maar ik wil wel waarschuwen, collega's. Iedereen heeft de mond vol van groene energie, van zonnepanelen en windmolens, maar zodra er een concreet dossier op tafel ligt om tot realisatie over te gaan, zijn er altijd redenen en probeert men wettelijke zaken te vinden om deze projecten onmogelijk te maken. Als het niet gaat om de nabijheid van een militair domein, dan is het de nabijheid van een ankerzone of een beschermd gebied of een eventueel toekomstig UNESCO-werelderfgoed.

Vlaanderen moet zeer goed weten wat het wil. Het heeft geen enkele zin om een kader te schetsen voor het plaatsen van windmolens als blijkt dat het op werkveld niet werkt. Niet dat er geen draagvlak is. Er is wel een draagvlak, maar niet als het in mijn tuin is. Dit is het 'not in my backyard'-syndroom. Vlaanderen moet weten wat het wil. Men zou veel beter zeggen

dat er in Vlaanderen door de dichte bebouwing, de lintbebouwing en nog zoveel andere zaken zo goed als geen plaats is om windmolens te plaatsen. We moeten daar heel eerlijk in zijn.

Jammer dat de collega's van Groen! hier niet zijn – die zijn hoogstwaarschijnlijk op campagne, terwijl wij hier volop aan het werken zijn. Het heeft geen zin om in dit parlement voortdurend te roepen dat er meer windmolens moeten komen en dit in je partijpolitieke propaganda ook te stellen, en tegelijk op lokaal niveau oppositie te voeren tegen concrete projecten omdat ze niet goed gelokaliseerd zijn. Zoals we nu bezig zijn met duurzame energie, zijn we volledig de verkeerde weg aan het opgaan. Geen enkel project is op die manier nog mogelijk. Voor mij niet gelaten, maar dan moet de Vlaamse Regering heel duidelijk zijn.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

De heer Robrecht Bothuyne: Mijn collega's hebben het meeste wat ik wou zeggen al meegegeven. Het was een interessante vraag. Niet alleen vanwege de geschiedenisles maar ook vanwege wat de heer Verfaillie daarnet vertelde. De Vlaamse Regering, het Vlaams Parlement en het hele politieke veld hebben kamerbreed een aantal duidelijke ambities op het vlak van groene energie en windenergie. Dan zijn er inderdaad altijd bij de concrete realisaties op het terrein terechte en soms onterechte bezwaren tegen de inplanting van turbines. Minister Muyters heeft in deze commissie aangekondigd dat hij tegen de zomer klaar zou zijn met een nieuw ruimtelijk afwegingskader voor de windturbines. De zomer is weerkundig nu al gestart. We kunnen eventueel nog wachten tot 21 juni, maar de zomer nadert met rasse schreden. Minister, in welke mate bent u als minister van Onroerend Erfgoed betrokken bij de werkzaamheden die op dit moment worden uitgevoerd in verband met dat ruimtelijk afwegingskader en welk standpunt neemt u daar in?

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Er waren twee aanvragen ingediend voor het plaatsen van grote windturbines op locaties gelegen in de slagvelden van de Eerste Wereldoorlog, maar de aanvragers hebben beide dossiers ondertussen ingetrokken. De eerste aanvraag betrof elf turbines in Nieuwpoort, langs de E40. De aanvraag dateert van 18 december 2009 en is, zonder advies door de administratie Onroerend Erfgoed, ingetrokken op 11 mei 2010. De aanvraag van 25 september 2009 voor vier turbines in Zonnebeke werd ingetrokken op 4 februari 2010. Daar was er een ongunstig advies van de administratie Onroerend Erfgoed.

Alle aanvragen voor windturbines worden nauwkeurig onderzocht door de gewestelijke stedenbouwkundig ambtenaar van Ruimte en Erfgoed West-Vlaanderen. Gezien de impact die het oprichten van dergelijke windturbines heeft op het landschap, betrekt de gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar steeds zijn collega's, de erfgoedconsulenten landschappen, bij het onderzoek. Aanvragen die gelegen zijn op locaties in een beschermd landschap, in de nabijheid van een beschermd monument of in een ankerplaats, moeten trouwens sowieso voor advies worden voorgelegd aan het team Onroerend Erfgoed bij Ruimte en Erfgoed, afdeling West-Vlaanderen.

Conform de richtlijnen van de omzendbrief "Afwegingskader en randvoorwaarden voor de inplanting van windturbines" van 12 juni 2006 worden alle aanvragen voor het oprichten van windturbines ook voorgelegd aan de zogenaamde Windwerkgroep. Deze interdepartementale werkgroep formuleert een preadvies, waarbij onder meer een landschappelijke afweging wordt gemaakt. Dossiers die in deze werkgroep aan bod komen, worden steeds geadviseerd door de erfgoedconsulenten landschappen. Zo werd recent een advies geformuleerd over de aanvraag in Nieuwpoort, het dossier dat door de aanvrager is ingetrokken.

De bestendige deputatie van de provincie West-Vlaanderen heeft op 19 november 2009 bovendien een beleidsvisie 'Ruimte voor windturbineprojecten in West-Vlaanderen' vastgelegd. Gelet op de specifieke situatie van de frontzone, worden de mogelijke nadelige gevolgen voor de erfgoedwaarden bij elke aanvraag met betrekking tot de inplanting van

gebouwen of constructies met een grote impact op de omgeving en het landschap steeds diepgaand onderzocht. In het kader van de herdenking van 100 jaar Groote Oorlog werden recent een aantal monumenten beschermd, waardoor inplantingen van windturbines in de omgeving hiervan onderhevig zijn aan een advies van Onroerend Erfgoed. Dit advies moet immers verplicht ingewonnen worden voor heel wat stedenbouwkundige vergunningsaanvragen, conform het besluit van de Vlaamse Regering van 5 juni 2009 tot aanwijzing van de instanties die over een vergunningsaanvraag advies verlenen. Negatieve adviezen van Onroerend Erfgoed hebben er bijvoorbeeld toe geleid dat recente aanvragen voor de oprichting van vier windturbines en twee elektriciteitscabines door Electrawinds NV Aspiravi NV in Diksmuide werden geweigerd.

De specifieke maatregelen vanuit het beleidsveld Onroerend Erfgoed heb ik daarnet geschetst. Zo zal mijn administratie altijd adviseren om de erfgoedwaarden van de frontzone te vrijwaren. Voor Sint-Joris en Ramskapelle zijn dat bijvoorbeeld open, vlakke landschappen waarin onder meer het vrijwaren van bepaalde vista's van belang is. Momenteel voert het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE) onderzoek naar de archeologische en landschappelijke waarden van de frontzone. Dat onderzoek moet een antwoord geven op welke maatregelen in welke gebieden zouden moeten worden genomen, zowel door mijzelf als door de volledige Vlaamse Regering, om de erfgoedwaarden met betrekking tot Wereldoorlog I te vrijwaren.

Ik behandel uw vierde en zesde vraag samen. De UNESCO verwacht dat de lidstaat die een erkenning als werelderfgoed voorstelt, de nodige initiatieven heeft genomen om het optimale behoud van de voorgestelde goederen te verzekeren. Daarom kondigde de voormalige minister in zijn beleidsbrief van 2006-2007 aan dat hij het noodzakelijke en voorafgaande beschermingstraject wilde lanceren. Ik citeer: "Ik stel een actieplan op voor het inventariseren, het behoud en de eventuele bescherming van erfgoed uit de Eerste Wereldoorlog. (…) Voor het behoud en beschermen zet ik alle beschikbare instrumenten in om dit op de meest gepaste manier te garanderen, alsook de eventuele ontwikkeling van nieuwe instrumenten. Daarnaast voorzie ik in de nodige middelen om de coördinatie van de voorbereidingen te financieren."

Op 14 maart 2007 werd een eerste taskforce bijeengeroepen met de beheerders van de verschillende militaire begraafplaatsen op Vlaamse bodem, ter voorbereiding van de integrale bescherming van dit erfgoed. De Belgische militaire begraafplaatsen waren de eerste om voorlopig te worden beschermd, en wel op 31 juli 2007. Dit beschermingstraject werd op 1 april 2009 afgerond met de definitieve bescherming van de laatste 52 militaire begraafplaatsen van het Britse Gemenebest, en de enige Amerikaanse militaire begraafplaats.

Nog in 2007 werd de inventaris 'Oorlog en Vrede' met betrekking tot het erfgoed van de Eerste Wereldoorlog opgesteld door de provincie West-Vlaanderen met de steun van de Vlaamse overheid, gekoppeld aan de eigen databank van het bouwkundig erfgoed zodat die informatie vlot kon worden ontsloten. Daarna, in 2007-2008, werd in de eerste plaats het beschermingstraject voor de militaire begraafplaatsen voortgezet, en werd de bescherming van een eerste pakket artistieke gedenktekens in de provincie West-Vlaanderen opgestart.

Na enkele informele gesprekken met het UNESCO-aanspreekpunt van het Waalse Gewest, werd een tweetal keer op ambtelijk niveau met Frankrijk en Wallonië overlegd. Conclusie van het tweede overleg, in de zomer van 2008, was dat er het best een wetenschappelijk comité zou worden opgericht om het dossier te begeleiden. Ruimte en Erfgoed heeft daaromtrent nooit een opdracht gekregen in de vorige regeerperiode. Ikzelf heb die opdracht gegeven in januari 2010 met de oprichting van een wetenschappelijk comité.

In de periode 2008-2009 zijn er geen nieuwe initiatieven genomen en ook geen nieuwe middelen uitgetrokken. Wel zijn er bijvoorbeeld gesprekken gevoerd met de Universiteit Gent om een centrum voor luchtfotografie op te richten, waarbij historische luchtfoto's

konden worden ingezet voor de inventarisatie van zichtbaar en onzichtbaar erfgoed van Wereldoorlog I, maar deze gesprekken hebben niet tot een resultaat geleid.

Ook zijn nooit middelen vrijgemaakt voor het projectsecretariaat herdenking WO I, noch voor de opvolging van het UNESCO-dossier, noch voor de noodzakelijke inventarisatie van het archeologische en landschappelijke erfgoed. Er zijn dus geen bijkomende middelen vrijgemaakt voor het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed, waardoor dit instituut in het najaar van 2009 via een interne herschikking een beperkt onderzoekstraject opzette, dat zal lopen tot midden 2011.

Wel werd het eerder ingezette beschermingstraject voortgezet, met de definitieve bescherming van militaire begraafplaatsen, de eerste artistieke gedenktekens, en de voorlopige bescherming van het resterende pakket gedenktekens en een aantal ad-hocdossiers. Op 1 april 2009 werd ook een tweede taskforce bijeengeroepen, ditmaal in functie van de bescherming van bunkerlinies en slagvelden.

Met het oog op het toekomstige UNESCO-dossier heeft het Agentschap Ruimte en Erfgoed, afdeling West-Vlaanderen, in het voorjaar van 2009 een projectzone afgebakend. Dat gebied wordt omschreven door de uiterste grenzen van de frontlijnen in de Westhoek tussen 1914 en 1918. Het gebied omvat ruwweg 600 vierkante kilometer.

Mijn administratie staat momenteel al heel ver in het inventariseren en beschermen van bouwkundige items, zoals monumenten, gedenktekens, bunkers en dergelijke. In het verleden waren al een aantal sites beschermd die herinnerden aan de Eerste Wereldoorlog, maar in 2007 werd een specifiek beschermingstraject opgestart in functie van het UNESCO-dossier.

Bij deze thematische beschermingsaanpak worden bewust de vijf provincies betrokken: de Eerste Wereldoorlog heeft immers in heel Vlaanderen sporen nagelaten. Voor het UNESCO-werelderfgoeddossier zijn de beschermingen buiten de Westhoek uiteraard niet essentieel. Ze verlenen echter een bijkomende geloofwaardigheid en ondersteuning aan het dossier en een waardering voor dit erfgoed in heel Vlaanderen.

Momenteel is het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed bezig om de lacunes in de kennis over het archeologisch en landschappelijk erfgoed aan te vullen. Dat onderzoek zal in principe in de eerste helft van 2011 afgerond zijn. De bescherming en verankering van de landschappelijke erfgoedwaarden in de frontzone, zoals die van de historische slagvelden, zal een aanzienlijke inspanning vergen.

Voor een klassieke bescherming is een oppervlakte van 600 vierkante kilometer alleszins ongezien. De grootste Vlaamse bescherming op dit moment betreft het Zoniënwoud op het grondgebied van de gemeenten Hoeilaart, Sint-Genesius-Rode en Tervuren. Het gaat hierbij om een bescherming als landschap, die een naar verhouding kleinere oppervlakte heeft van 27,53 vierkante kilometer. Bovendien valt de aard van het gebied niet te vergelijken met de situatie in de Westhoek: het gaat immers om een nagenoeg uniform bosgebied, terwijl de vroegere frontzone een zeer gevarieerd terrein is dat vandaag stedelijke kernen omvat, alsook industriezones, natuur- en landbouwgebieden enzovoort.

De klassieke bescherming van omvangrijke gebieden creëert administratief ook al snel onoverkomelijke problemen, onder meer bij de betekening aan het reusachtig grote aantal eigenaars. Een dergelijke maatregel zou in de context van de Westhoek ook een sterke toename van het aantal adviesvragen betekenen en op die manier de administratieve overlast onnodig doen toenemen bij de Vlaamse overheid en bij de betrokken gemeentebesturen die om advies moeten vragen. Dat gaat in tegen mijn beleidsvisie en die van de Vlaamse Regering.

Ook u, mijnheer Van Mechelen, was zich daarvan bewust als voormalige minister bevoegd voor het onroerend erfgoed. U lanceerde reeds in 2005-2006 het denkspoor om de landschappelijke erfgoedwaarden te verankeren via het instrument van ankerplaatsen en

erfgoedlandschappen. Dat instrument biedt meerdere voordelen. Het biedt de mogelijkheid om samenhangende gehelen te beschermen, dus ook landschappen, en te verankeren in de concepten en instrumenten van ruimtelijke ordening.

Ik ben echter niet van plan om dat denkspoor verder te volgen. Want, zoals u zelf suggereert in uw vraag, is het met deze instrumenten niet meer mogelijk om de vooropgezette timing van 2014 te halen. Niet omdat het instrument op zich niet voldoende zou zijn, maar wel omdat er te weinig initiatieven zijn genomen en we te weinig zijn gevorderd in de inventarisatie van de landschappelijke en archeologische waarde van de frontzone. In feite hadden deze waarden al tijdens de vorige regeerperiode moeten zijn geïnventariseerd. Het VIOE moest dat allemaal doen met eigen middelen en is pas in het najaar van 2009 gestart met een eigen specifiek onderzoekstraject, dat in 2011 rond moet zijn.

Als gevolg van deze vertraging kon er ook nog niet gestart worden met de voorbereiding van de ankerplaatsen en de RUP's. Nu het VIOE zijn eerste voorlopige resultaten binnenkort zal opleveren, kan mijn administratie nu pas beginnen met de voorbereiding van de ankerplaatsen. De eerste fase, het aanduiden van een ankerplaats die de frontzone gebiedsdekkend beslaat, kan de administratie onmogelijk realiseren op deze korte termijn. De grootst aangeduide ankerplaats in Vlaanderen op dit moment, 'Westhoekduinen - Duinen Cabour - De Moeren - overgang plateau van Izenberge', bedraagt een oppervlakte van 49,4 vierkante kilometer. Dat valt in het niet ten opzichte van de bijna 600 vierkante kilometer van de frontzone.

Deze eerste fase is dan nog maar een begin, want zolang een ankerplaats niet is opgenomen in de ruimtelijke uitvoeringsplannen of in de plannen van aanleg, vormt zij geen beoordelingsgrond voor vergunningen en attesten, behalve als de aanvraag van de overheid zelf komt. De vertaling van de ankerplaats in een ruimtelijk uitvoeringsplan, de omzetting naar een erfgoedlandschap, is dus noodzakelijk om de vereiste graad van bescherming te realiseren. Dit kan op gemeentelijk, provinciaal of gewestelijk niveau gebeuren. Aan deze vertaling is een ruim vooroverleg met alle ruimtevragende sectoren en een specifieke procedure verbonden, die beide de nodige tijd vergen. We kunnen de eerste fase, de aanduiding als ankerplaats, niet overslaan. Want indien een RUP zou worden goedgekeurd vóór de aanduiding van een ankerplaats, vervalt deze laatste, en is ook de omzetting naar een erfgoedlandschap niet langer mogelijk.

Gelet op het beperkte tijdsbestek waarover we nu nog beschikken, ongeveer 2,5 jaar, lijkt een integrale aanduiding als ankerplaats, gevolgd door een omzetting in een of meerdere erfgoedlandschappen niet meer haalbaar. Ook is er het probleem dat het beleidsveld Onroerend Erfgoed ankerplaatsen kan aanduiden, maar dat deze slechts de sectorale insteek zijn in functie van de opmaak van eventuele ruimtelijke uitvoeringsplannen, en dat Onroerend Erfgoed nooit actief mag aansturen tot de opmaak van deze RUP's. Dat behoort tot het domein Ruimtelijke Ordening. Er is dan ook nog nooit eerder een RUP opgemaakt enkel en alleen in functie van de omzetting van een ankerplaats naar een erfgoedlandschap. Tot op vandaag wordt voor de omzetting van een ankerplaats naar een erfgoedlandschap steeds aangesloten bij een planningsinitiatief omwille van een andere doelstelling, bijvoorbeeld de uitvoering van het SIGMA-plan, de afbakening van het buitengebied enzovoort.

Het probleem is hierbij dat de Vlaamse overheid op korte of middellange termijn geen concrete plannen heeft rond de afbakening van de agrarische en natuurlijke structuur in dat gebied. Een gebiedsdekkende aanpak is aldus via het instrument van ankerplaatsen en erfgoedlandschappen onmogelijk. Wel lijkt het mij zeker zinvol om het instrument van ankerplaatsen en erfgoedlandschappen selectief in te zetten voor specifieke landschappen, zoals een historisch slagveld, en aan te vullen met een ander instrument. Want UNESCO laat de individuele lidstaten vrij om een eigen instrumentarium in te zetten bij de beschermingen op nationaal niveau.

Het voorstel van mijzelf en mijn administratie is om door de Vlaamse Regering een specifieke gewestelijke stedenbouwkundige verordening (GSV) voor de projectzone te laten uitvaardigen. De Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening voorziet in de mogelijkheid om een GSV vast te stellen voor een deel van het Vlaamse grondgebied. Dat zou dus bijvoorbeeld de projectzone in de Westhoek kunnen zijn. Via een dergelijke GSV kan men stedenbouwkundige voorschriften opleggen in functie van een of meerdere van de onder artikel 2.3.1 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening limitatief opgesomde doelstellingen.

Voor het erfgoed van Wereldoorlog I zijn een aantal bepalingen van toepassing: de gezondheid, de instandhouding, de stevigheid, de fraaiheid en de esthetische waarde van de bouwwerken, de installaties en hun omgeving, en ook hun veiligheid, met name de beveiliging tegen brand en overstroming; de instandhouding, de gezondheid, de veiligheid, de bruikbaarheid en de schoonheid van de wegen, de toegangen en de omgeving ervan, evenals het ruimtelijk waarborgen van een adequate mobiliteit; de aanleg van groen en beplantingen.

De stedenbouwkundige verordeningen kunnen bovendien: functiewijzigingen die in beginsel toegelaten zijn, uitsluiten, of aan dergelijke functiewijzigingen voorwaarden verbinden; het wijzigen van het aantal woongelegenheden in een gebouw regelen. Dat instrument is een aanvulling op het instrument van de ankerplaatsen en erfgoedlandschappen. Stedenbouwkundige verordeningen kunnen immers enkel voorschriften bevatten van stedenbouwkundige aard, en moeten in overeenstemming zijn met de bestaande regelgeving voor de materie in kwestie. Er kan met een specifieke GSV dus géén locatiebeleid gevoerd worden.

Anderzijds is de procedure verbonden aan het uitvaardigen van een GSV, eenvoudig, ik durf zelfs te zeggen zeer eenvoudig, in vergelijking met het aanduiden van ankerplaatsen en de omzetting naar erfgoedlandschappen. Een beslissing ter zake kan eenvoudigweg door de Vlaamse Regering worden genomen. Ook op het vlak van voorbereiding en insteek vanuit Ruimtelijke Ordening bijvoorbeeld gaat het om een haalbare kaart. Ook inzake timing is dat een realistisch scenario.

Bijgevolg kan ik concluderen dat het instrument van de GSV op zich onvoldoende garanties biedt om de gevarieerde erfgoedwaarden in de vroegere frontzone te verankeren. Maar, binnen een gelaagde aanpak, waarbij een of meerdere andere instrumenten worden ingezet, kan het wel een meerwaarde betekenen.

Gelet op het voorgaande geef ik, ter aanvulling van het lopende klassieke beschermingstraject van landschappen en monumenten, de voorkeur aan een complementaire aanpak via een combinatie van het eerste en het tweede scenario. Er zou in dat geval een gewestelijke stedenbouwkundige verordening moeten worden opgesteld die van toepassing wordt gemaakt voor de vroegere frontzone in de Westhoek. Aanvullend wordt dan in de gebieden waar er ingegrepen moet worden op het ruimtegebruik, of waar een fijngevoeligere aanpak zich opdringt, gewerkt met een of meerdere RUP's die de erfgoedwaarden veilig stellen.

De combinatie van beide scenario's impliceert dat de betrokken administraties zich op een gecoördineerde manier scharen achter het geïntegreerde voorstel, en hiervoor tijd en personeel vrijmaken. Deze gecoördineerde en geïntegreerde aanpak dient zich minstens tot 2013 te bestendigen. Gelet op het initiatief van de provincie is het bovendien aangewezen dat er op geregelde basis wordt afgestemd, zodat ook in de provinciale initiatieven het oorlogslandschap op voldoende wijze wordt meegenomen. Ik pleeg hierover overleg met minister Muyters en met de beide administraties, het departement RWO, Ruimte en Erfgoed en het VIOE, om afspraken te maken over een gecoördineerde aanpak en een gezamenlijke timing. Ook plan ik binnenkort een overleg met UNESCO om na te gaan tot welk niveau zij verwachten dat wij stedenbouwkundige verordeningen uitvaardigen.

Sinds 2002 lopen bij de Vlaamse overheid twee inventarisatiecampagnes die de systematische inventarisatie van relicten uit de Eerste Wereldoorlog in de Westhoek tot doel hebben. Een eerste inventarisatieproject van Eerste Wereldoorlogerfgoed liep van november 2002 tot

mei 2005 en was een samenwerkingsproject van de provincie West-Vlaanderen en de Vlaamse overheid, de toenmalige afdeling Monumenten en Landschappen. De klemtoon in dit project lag op de inventarisatie van materiële, bovengrondse relicten, vooral bouwkundig erfgoed zoals bunkers, schuilplaatsen, gedenktekens, militaire begraafplaatsen, noodwoningen. De resultaten zijn opgenomen in de inventaris van het wereldoorlogerfgoed en voor iedereen raadpleegbaar via de website van het VIOE.

Een tweede inventarisatieproject startte in november 2009 binnen het VIOE en vult het eerste onderzoeksproject aan voor landschaps- en archeologische relicten. Nu oorlogsveteranen niet langer kunnen getuigen over de Eerste Wereldoorlog, verschuift de aandacht naar het landschap als laatste getuige en als omgeving waar de Eerste Wereldoorlog nog op een authentieke manier kan worden beleefd. Het doel van het onderzoek is bepalen welke landschappen nog drager van het oorlogslandschap en gebeurtenissen uit 1914-1918 zijn, welke waardevolle gehelen tot een erfgoedlandschap afgebakend kunnen worden en hoe die ruimtelijk vertaald kunnen worden. Daarbij vormen de frontzone en het gebied van de verwoeste gewesten, van Nieuwpoort tot Heuvelland het 580 vierkante kilometer grote studiegebied.

Momenteel loopt het eigenlijke inventarisatiewerk, bestaande uit een deelonderzoek oorlogslandschap en een waarderingsonderzoek met betrekking tot archeologie van de Eerste Wereldoorlog. De methodiek bestaat uit een combinatie van de grondige analyse van loopgravenkaarten uit 1914-1918 in GIS, de vergelijking met hedendaagse GIS-lagen, opbouw van de historische kennis van het oorlogslandschap, terreinbezoeken en archeologisch waarderingsonderzoek op grond van proefsleuven. Daarna worden de resultaten gesynthetiseerd, wat uiteindelijk moet uitmonden in een aanbeveling voor de bescherming. Het inventarisatieproject moet midden 2011 afgewerkt zijn, zodat de timing voor de bescherming van het erfgoed van de Eerste Wereldoorlog kan worden gehaald. Rekening houdende met de opties die ik al eerder geschetst heb en het voorkeursscenario dat ik heb aangehaald, zal ik er met alle partijen voor zorgen dat de bescherming van de slagvelden tijdig wordt ingezet met het oog op de aanduiding van het UNESCO-dossier.

Wat de lopende ‘klassieke’ monumentenbeschermingen betreft, kan ik volgende stand van zaken meegeven: grote thema’s zoals begraafplaatsen en gedenktekens zijn afgerond en voor noodwoningen en andere losse relicten is de procedure lopende; het thema bunkers in de frontstreek is gepland voor 2010 en 2011; voor bunkers in West-Vlaanderen buiten de frontstreek voor 2012 en 2013.

De voorzitter: De heer Van Mechelen heeft het woord.

De heer Dirk Van Mechelen: Voorzitter, collega’s, een aantal kleine kantjes in het antwoord zal ik over me heen laten gaan. Ik voel me nog altijd goed bij de inspanningen die we in het verleden hebben gedaan, zeker als men weet dat er bijna geen enkele militaire begraafplaats in dit land is – dat gelukkig groter is dan West-Vlaanderen – waar we geen mooi werk hebben geleverd. Er is ook het Pools kerkhof in Lommel. Ik kan heel de batterij op tafel leggen. Het was een immens werk in heel Vlaanderen. Want ik ben altijd minister geweest van heel Vlaanderen, en niet alleen van West-Vlaanderen. We hebben mooi werk geleverd. We hebben ook heel wat gesprekken gevoerd met de bevoegde ambassades om uit te leggen wat de bedoeling en de meerwaarde was van de procedures die we voerden. Op die manier is dat trouwens ook succesvol afgerond. Zoals u ongetwijfeld weet, ging het over een zeer groot project.

De vraag vandaag is hoe we kunnen vermijden dat men in zeer waardevolle slagveldzones zoals in Sint-Joris en Ramskapelle windmolens neerpoot. Dat is geen debat over groene energie. Er zijn genoeg mogelijkheden via lijnstructuren, bijvoorbeeld parallel met de autosnelweg, om oordeelkundig windmolens in te plannen. Meer is daar een goed voorbeeld van. Het is niet aan een aantal bedrijven om te bepalen waar die molens zullen staan. Daarom

had ik op Vlaams niveau de Windwerkgroep opgericht om ervoor te zorgen dat er geen ongelukken zouden gebeuren in Vlaanderen.

Het debat over het VIOE vind ik bijzonder boeiend. De sector heeft de voorbije 5 jaar heel wat financiële middelen gekregen. Als er een zaak is die behoort tot de wetenschappelijke kerntaken, dat is het vooruitgang boeken in dit dossier. Bovendien zijn er ook voor dit project middelen uitgetrokken bij het Departement internationaal Vlaanderen.

Het heeft inderdaad 3 jaar tijd gekost om een onderzoeksagenda van het VIOE te vinden die aansluit bij het Vlaamse beleid en die afstand neemt van de doctoraatsthesissen van bepaalde mensen die hier werken. De bedoeling was dat via die eigen onderzoeksagenda men zou kunnen sturen en resultaten boeken – iedereen weet wat ik bedoel als ik dit op een heel beleefde manier probeer uit te leggen. Minister, kom me nu niet vertellen dat er geen financiële middelen zijn om voort te maken met het beleid dat in de beleidsbrieven van de minister stond en dat was goedgekeurd door het Vlaams Parlement.

Ik wil u vragen te vermijden dat er ongelukken gebeuren op het terrein. Daar zijn heel wat middelen voor. U zegt dat de ankerplaatsen en erfgoedlandschappen via RUP's te veel tijd in beslag zullen nemen. Voor zover ik weet, hebt u 5 jaar de tijd. U bent minister geworden in 2009. De deadline is 2014.

U kiest voor een gewestelijk stedenbouwkundige verordening. Ik zal dat opvolgen, want ik weet wat dat betekent en kan betekenen voor de rechtszekerheid op het terrein. Ik maak me daar zorgen over.

Wat planningsinitiatieven betreft, kunt u zich best eens informeren bij het departement RWO waar trouwens na het opsplitsen van de drie bevoegdheden R, W en O een complete chaos heerst, met het vervroegd ontslag van het afdelingshoofd Ruimtelijke Planning als gevolg. Op het departement was een initiatief genomen om te werken aan proefprojecten en een methodologie om dit soort zaken snel tot een goed eind te brengen.

U had het over 600 en 700 hectare. Dat is inderdaad heel veel. U moet wel weten dat in Frankrijk de slagvelden intussen integraal beschermd zijn. Het gaat daar over duizenden hectaren. Er zijn heel wat zones aangeduid waar niet mag worden gebouwd. Het komt er dus op aan de instrumenten oordeelkundig in te zetten, om hier een prioriteit van te maken en om af te wegen of men prioriteit geeft aan de groene energie of aan de bescherming van de slagvelden als werelderfgoed. Die beslissing komt toe aan de Vlaamse Regering. Wij zullen u daarover ondervragen.

Tot slot heeft uw antwoord nogal wat boeiende elementen opgeleverd voor een aantal interessante schriftelijke vragen. Die komen er dus zeker aan. We kunnen daar dan nog eens een debat in de commissie over organiseren.

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Ik denk dat ik uitvoerig heb geantwoord. Ik wil u er alleen op wijzen dat het gaat over 600 vierkante kilometer en niet over 600 hectare.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Cindy Franssen tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de erkenning van de beiaard als Vlaams en internationaal erfgoed

De voorzitter: Mevrouw Franssen heeft het woord.

Mevrouw Cindy Franssen: Minister, tot voor de komst van de huidige massamedia was de klok 5000 jaar lang bij nagenoeg alle volkeren ter wereld het communicatiemiddel. Rond 1500 ontstond in Vlaanderen de techniek om klokken uit te bouwen tot volwaardige muziekinstrumenten. Het officiële geboortejaar van de beiaard is 1510, het jaar waarin op vraag van het toenmalig Oudenaards stadsbestuur in het stadhuis het eerste stokkenklavier werd geplaatst. Dit jaar mag Vlaanderen dan ook de 500e verjaardag van de beiaard vieren. We kunnen dan ook spreken van een uniek jubileumjaar.

Om dit jubileum passend te vieren, sloegen de Vlaamse, Nederlandse, Waalse en Franse beiaardverenigingen de handen in elkaar. Zij presenteren gedurende dit jubileumjaar een rijk gevuld programma om de beiaard te vieren en te promoten bij het grote publiek.

Op het vlak van het aantal beiaarden staan Nederland en de Verenigde Staten aan de top, maar ook ons land telt 89 beiaarden waarvan de meeste zich in Vlaanderen bevinden. Vlaanderen is nog altijd een van de belangrijkste plaatsen voor de verspreiding en promotie van de beiaardkunst. In enkele onderwijsinstellingen wordt deze typische Vlaamse kunst onderwezen. Zo is er de beiaardschool van Mechelen die faam geniet tot ver buiten de landsgrenzen en als cultureel ambassadeur van Vlaanderen is benoemd.

Op de viering van 500 jaar beiaard te Oudenaarde een aantal weken geleden brak de heer Luc Rombouts, stadsbeiaardier van Tienen, beiaardier van de K.U.Leuven en auteur van het boek ‘Zingend brons’, een lans voor de promotie van de beiaard en de erkenning van de beiaard als werelderfgoed. De beiaarden zijn meesterwerken van creatief menselijk genie en zijn als het ware de voorloper van het innovatief Vlaanderen dat nu volop gepromoot wordt. Het voldoet wellicht dan ook aan de criteria om te worden erkend als werelderfgoed. Daarvoor zijn er een tiental criteria.

Zaterdag 19 juni wordt de echte hoogdag van het jubileumjaar. Op deze ‘Dag van de beiaard’ zullen namelijk alle beiaarden in België, Nederland en Noord-Frankrijk op hetzelfde uur hetzelfde stuk spelen. Vlaanderen kan het voortouw nemen in de procedure om de beiaard als werelderfgoed te laten erkennen en op die manier niet alleen de promotie van de beiaard, maar ook van Vlaanderen, ondersteunen.

Vandaar, minister, een aantal vragen. Erkent u de beiaard als belangrijk en historisch erfgoed voor Vlaanderen? Zo ja, hoe uit dit zich in uw beleid? Zo neen, waarom niet?

Welke acties hebt u ondernomen in uw beleid om de beiaard in Vlaanderen te ondersteunen en om de positie van de beiaard op internationaal niveau te promoten? Welke acties worden er eventueel nog gepland?

Hebt u, gelet op dit unieke jaar, initiatieven genomen om samen met de collega’s uit Wallonië, Nederland en Noord-Frankrijk acties uit te werken rond dit jubileumjaar? Zo neen, plant u dan nog initiatieven?

Bent u bereid om zelf of in samenspraak met de collega’s uit Wallonië, Nederland en Noord-Frankrijk initiatieven te nemen om de beiaard te laten erkennen als werelderfgoed bij UNESCO? Op welke manier kan dit gebeuren? Zo neen, waarom niet?

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

De heer Bart Caron: Voorzitter, minister, ik wil heel graag het voorstel van mevrouw Franssen ondersteunen, maar ik heb een kanttekening.

Ik vind het een heel waardevol initiatief, maar ik zou niet graag hebben dat de beiaard alleen erfgoed is, ik zou ook heel graag hebben dat de beiaard en de beiaardmuziek levende kunst en cultuur kunnen zijn en blijven, en ook mee kunnen evolueren. Er zijn een aantal mogelijkheden, ook technisch om de beiaarden te verbeteren, want, weet u, sommige historische beiaarden hebben heel erg veel last van klimatologische omstandigheden, van houtworm en van technische problemen. Het is, zoals mevrouw Franssen zei, een innovatie

avant la lettre, en dus zijn de beiaarden ook aan de tand des tijds onderhevig en moeten ze regelmatig bijgesteld, hersteld en gestemd worden.

Ik pleit er dan ook voor om dit te bekijken vanuit een dubbele dimensie. Het is in de eerste plaats iets van ons, van de lage landen. Tot in Amerika en Rusland zijn er beiaarden die op Vlaamse leest geschoeid zijn. We hebben ze geëxporteerd. Met enige bescheidenheid zouden we mogen zeggen dat we niet alleen van het veldrijden het mondiale centrum zijn, maar ook van de beiaard. Laten we het dus doen, laten we ervoor zorgen dat de beiaarden in goede staat blijven en dat ze ook frequent bespeeld worden. Laten we ervoor zorgen dat ze toeschouwers en toehoorders hebben.

Minister, u weet dat in onze provincie het provinciebestuur de inspanning levert om telkenmale een zomerkalender van beiaardconcerten te maken voor de liefhebbers. Ik vind dat een heel goed initiatief. Het gaat om een deel van onze stedelijke leefcultuur en onze cultuurparticipatie.

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Voorzitter, dames en heren, uiteraard erken ik het belang van de beiaard voor onze Vlaamse cultuur. Terecht heeft mevrouw Franssen beklemtoond dat de beiaardkunst hier te lande is ontstaan. De oudste ondubbelzinnige vermelding van een beiaardklavier vinden we terug in 1510, in Oudenaarde. Vlaanderen en Brabant waren in de late middeleeuwen het meest verstedelijkte gebied van Europa, en de onderlinge rivaliteit stimuleerde de bouw van altijd maar grotere beiaarden. Het is ook opvallend dat de ontwikkeling van de beiaard net samenvalt met de grootste muzikale bloeiperiode die ons land ooit gekend heeft, namelijk de tijd van de Vlaamse polyfonisten. Ook zijn er verbanden te leggen tussen de Vlaamse technologie om weefgetouwen te vervaardigen en de beiaardbouw.

Binnen het werkveld van de monumentenzorg vormen klokken en beiaarden een eigen entiteit, waaraan mijn administratie bijzondere aandacht schenkt, vandaar dat er specifieke voorschriften voor dit domein opgenomen zijn in de regelgeving. Ook blijkt de bijzondere aandacht voor klokken en beiaarden uit het feit dat Onroerend Erfgoed hiervoor een afzonderlijke specialist in dienst heeft. Al vanaf de jaren 70 zijn er in Vlaanderen beiaarden gerestaureerd met ondersteuning van een restauratiepremie. Dit beleid wil ik onverminderd voortzetten. Vanuit haar kerntaak richt mijn administratie zich op de ondersteuning van de initiatieven tot restauratie of instandhouding van beiaarden. Restauraties van als monument beschermde beiaarden zijn dan ook vatbaar voor restauratiepremies. Voor het in goede staat houden van reeds eerder gerestaureerde beiaarden, worden dan weer onderhoudspremies verleend.

In het kader van de promotie van de Vlaamse beiaardcultuur in het buitenland steun ik momenteel een samenwerkingsinitiatief tussen Vlaanderen en de Verenigde Staten. Bij de Afdeling Infrastructuur van het Gemeenschapsonderwijs in Gent zijn immers een tiental klokken opgeslagen van de voormalige Baudeloo-abdij. Deze klokken, in 1659 gegoten door de beroemde Peter Hemony, liggen er reeds lange tijd ongebruikt en zijn ook niet geïntegreerd in een beiaard. Daarom gaf ik mijn goedkeuring voor een project waarbij zes van deze klokken worden uitgeleend aan een tentoonstelling in het gerenommeerde Musical Instrument Museum te Phoenix, Arizona. Dat museum zal de klokken op deskundige wijze laten reinigen. Deze Hemony-klokken dragen het wapenschild van de stad Gent en zijn herkenbare ambassadeurs voor Vlaanderen. Ze zullen nu op een ander continent getuigen van onze eeuwenoude Vlaamse beiaardcultuur.

De suggestie om beiaarden in dit jubileumjaar in de schijnwerpers van het cultuurleven te plaatsen door middel van concerten, tentoonstellingen en culturele manifestaties is zonder meer interessant en kan zeker rekenen op mijn morele steun. Toch is het duidelijk dat men

zich hiermee begeeft op een terrein dat niet tot mijn bevoegdheid behoort, maar wel tot die van minister Schauvliege.

Mogelijk kunnen er ook in het onderwijs initiatieven worden genomen om dit jubileumjaar bijzonder in de verf te zetten, want sommige onderwijsinstellingen bieden cursussen beiaardspel aan, maar ook deze materie behoort uiteraard niet tot mijn bevoegdheden.

Graag wil ik erop wijzen dat een aantal beiaarden de facto al werelderfgoed zijn, aangezien ze zijn ondergebracht in belforten, die al in 1999 door UNESCO erkend werden. In het nominatiedossier wordt op een aantal plaatsen ook verwezen naar de beiaarden die zich in de belforttorens bevinden. Ter informatie: beiaarden onderscheiden zich van een klokkenspel doordat ze via een klavier bespeeld worden. Er zijn heel wat belforten met daarin een beiaard, met klavier bespeelbaar.

In totaal zijn er 23 belforten erkend door de UNESCO. Daarvan hebben er zeventien een beiaard die mee beschermd is. Zo genieten er al zeventien van de ongeveer vijftig beschermde beiaarden een erkenning als werelderfgoed. Dat lijkt mij een mooi representatief staal. Dat feit zal zeker meespelen, waarschijnlijk in het nadeel, indien een eventuele erkenning als UNESCO-erfgoed van de overige beiaarden zou worden onderzocht.

Op dit ogenblik is dit voor mij en mijn administratie geen prioriteit. Misschien denkt minister Schauvliege daar anders over. U kunt die vraag ook aan haar stellen.

De voorzitter: Mevrouw Franssen heeft het woord.

Mevrouw Cindy Franssen: Minister, dank u voor het antwoord. Ik volg ook de aanvulling van de heer Caron: er is inderdaad een dubbele dimensie. U verwijst naar de zeventien beiaarden die al als werelderfgoed worden erkend omdat ze gekoppeld zijn aan de belforten. Als je die dubbele dimensie voor een deel wilt inbrengen, zou het toch goed zijn dat het wordt onderzocht. Ik heb begrepen dat het niet uw volle prioriteit is. U ondersteunt weliswaar ten volle de beiaarden en alles wat er bij wijze van spreken rond hangt, ook in een aantal beleidsinitiatieven die u neemt en nog zult nemen. Ik zal minister Schauvliege daarover aanspreken en bevragen. Ik dring toch aan op een onderzoek naar de mogelijkheid van erkenning als werelderfgoed van de beiaard in zijn totaliteit, met zijn verschillende dimensies.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■